

Sveriges jordbruksområden

En redovisning av jordbruksområden och växtzoner i svenskt jord- och trädgårdsbruk

*Summary: Natural agricultural areas, Production areas and
Climate zones in Swedish Agriculture and Horticulture production*

Staffan Larsson

Sveriges Lantbruksuniversitet
Institutionen för Växtproduktionsekologi
Uppsala 2006

Sveriges Jordbruksområden

En redovisning av jordbruksområden och växtzoner i svenskt jord- och trädgårdsbruk

Larsson, S.

Aktuellt från institutionen för Växtproduktionsekologi (VPE) · Nr 1

Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU)

Uppsala 2006

ISSN 1653 - 8013

ISBN 91-576-7164-8

Redaktör: Birgitta Båth

Summary

In Sweden there are mainly three ways to classify different regions according to production conditions. In the beginning of the 20th century, Sweden was divided into 55 so called natural agricultural areas. Today, Sweden consists of 61 such areas. In Official Statistics of Sweden, yearbook of agricultural statistics, these agricultural areas are merged into 8 production areas. The field trial organisations have a slightly different classification with 7 such production areas. Finally, we have climate zones for fruit trees and bushes. This report gives a description of the background and a comparison between the different classifications.

Innehåll

Naturliga jordbruksområden, 5

Inledning, 5

Statistiska Centralbyråns produktionsområden, 5

Historik, 5

Nuvarande indelning av SCB:s jordbruksområden, 7

Försöksverksamhetens områdesindelning, 8

Historik, 8

Nuvarande indelning, 8

Samordnad odlingsvärdesprovning i Norden, 12

Statistiska Centralbyråns skördeområden, 13

Växtzoner för trädgårdsväxter, 13

Jämförelser mellan olika indelningssätt, 13

Exempel, 13

Diskussion, 14

Referenser och informationskällor, 16

Naturliga jordbruksområden i Sverige

Inledning

För att redovisa statistik och försöksresultat från jordbruket har landet sedan början av 1900-talet indelats i naturliga jordbruksområden, områden med likartade egenskaper med avseende på jordart, topografi och klimat. Dessa områden har sedan indelats i större zoner eller regioner. Redovisningen av lantbruksväxterna görs på två olika sätt. Avkastningen redovisas av Statistiska Centralbyrån (SCB). För södra och mellersta Sverige redovisas avkastning och sortegenskaper av sortprovningsstationerna vid SLU (Benämns i fortsättningen "Sortval").

Indelningsmetoderna är olika. SCB redovisar 8 produktionsområden för hela landet, medan Sortval redovisar 7 växtodlingszoner, A-G. Sortvals regioner motsvarar i stort sett de 7 södra områdena i SCB: s sammanställningar, men de enskilda områdena skiljer sig i flera avseenden. Ytterligare ett sätt att indela avkastningen är SCB: s skördeområden. Man har också utrett möjligheterna att indela Norden i gemensamma zoner för lantbruksväxterna. För de vedartade trädgårdsväxterna har landet indelats i växtzoner.

Statistiska Centralbyråns produktionsområden

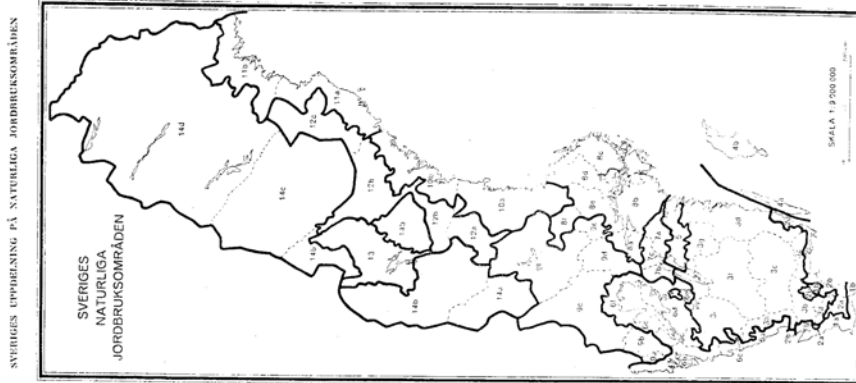
Historik

Följande avsnitt är hämtat ur en stencil från Statistiska Centralbyrån av O. Grundberg: "Områdesindelningar för Jordbrukstatistiskt bruk" och Ernst Höijer: "Sveriges uppdelning på naturliga jordbruksområden", samt Jordbruksstatistisk årsbok 2003:

Vid sammanställningar av jordbruksstatistik är landets administrativa indelningar inte alltid lämpliga (Grundberg). Första försöket att indela Sverige i s.k. naturliga jordbruksområden gjordes av A. G. Högbom, som 1902 offentliggjorde en indelning av Norrland på fyra med kustlinjen parallella regioner. En uppdelning av hela landet gjordes av Ernst Höijer 1921. Indelningen gjordes efter de naturförhållanden som har det största inflytandet på jordbrukets karaktär; **1.** berggrundens och de lösa jordlagrens beskaffenhet (jordart, jordmån), **2.** landets topografi (höjd över havet), **3.** klimatet (temperatur och nederbörd). De naturliga jordbruksområdena är uppbyggda av församlingar (socknar) eller delar av församlingar. Höijers indelning återges i figur 1.

Som hjälpmedel använde Höijer bl.a. Sveriges geologiska undersöknings jord- och bergartskartor. Vid indelningen togs hänsyn till "endast där växlingarna i naturförhållanden givit jordbruket en tydligt framträdande olika karaktär inom ett större sammanhängande område". Denna upplysning ger dock en ofullständig bild av hur indelningen i verkligheten gjordes. Den administrativa indelningen behölls såtillvida att indelningen gjordes inom varje län. Indelningen måste nog främst ses som en praktisk – administrativ åtgärd från SCB: s sida. Av utrymmes- och kostnadsskäl måste man redovisa visst jordbruksstatistiskt material på färre områden än socknar. Inom länen sammanförde man med hjälp av hushållningssällskapen socknar med likartad jordart, topografi och klimat till större områden inom länen och erhöll på detta sätt totalt 55 naturliga områden. Höijer sammanförde likartade områden från olika län till 14 större områden. År 1930 hade områdesindelningen reviderats vid ett par tillfällen och

antalet var nu 62 naturliga jordbruksområden. Höijers 14 större områden hade vuxit till 18 och benämndes produktionsområden. Produktionsområdena sammanfattades slutligen i tre stora landsdelar, Södra och mellersta Sveriges slättbygder resp. skogs- och dalbygder samt Norra Sverige. Smärre justeringar har gjorts under årens lopp, t.ex. efter kommunreformen 1952, men grunderna är i princip oförändrade (1965). År 2000 var landet indelat i 61 naturliga jordbruksområden, med 18 produktionsområden som sammanförs till 8 större produktionsområden, som i sin tur sammanförs till tre riksområden.

Förklaring till sifferbeteckningen meddelas i Tab. 1.

andra syften, lika litet som man kan vänta sig, att den ur jordbrukets synpunkt genomförda uppdelningen skall komma att passa även för andra ändamål.

Naturförhållanden. Den första landsdelen i den av mig verkställda uppdelningen är Skånska slättbygden. Den uppstår, såsom kartan närmare utvisar, den skånska halvöns västra och södra kust till en bredd av 3—4 mil, varjämte dit räknats även

TAB. 2. Areal och folkmängd, relativa tal.

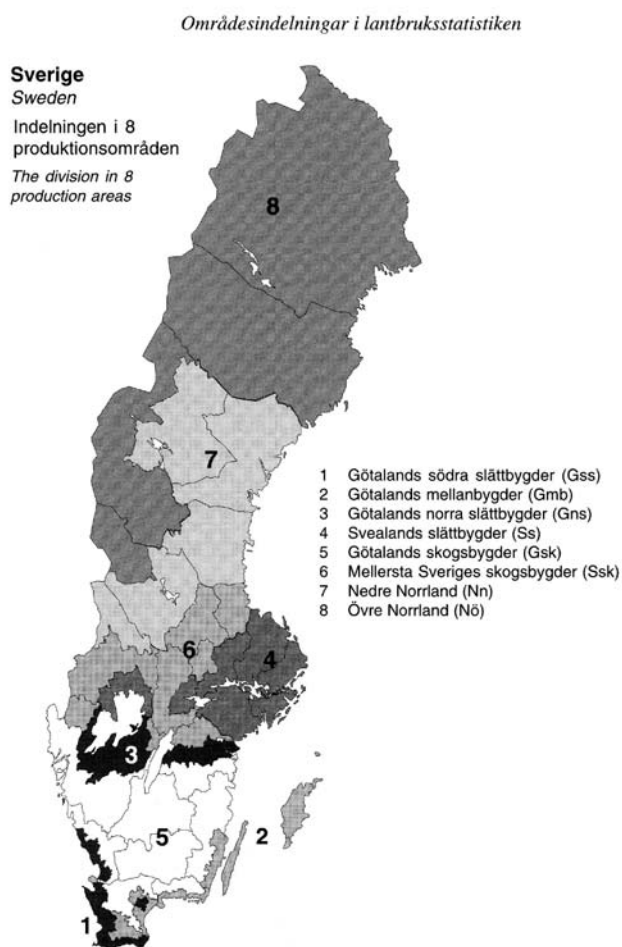
Landsdelar	Aker på 100 har av totalarealen		Naturlig ång på 100 har av totalarealen		Skog på 100 har av totalarealen		Folkmängd på 100 har av totalarealen		Jordbruksbefolkning	
	Hektar	Hektar	Hektar	Hektar	Hektar	Hektar				i % av hela folkmängden
1. Skånska slättbygden	79,7	3,7	10,3	121	35	43	28,9			
2. Södsvenska högländ	47,8	7,4	32,1	22	34	67	45,1			
3. Södsvenska högländ	15,8	40,8	45,5	20	13	45	67,2			
4. Öland och Gotland	25,9	20,8	45,4	19	13	44	67,2			
5. Östgötaslätten	45,1	7,7	45,4	55	21	44	37,7			
6. Västra Sveriges slättbygder	36,8	6,9	41,5	51	19	51	38,5			
7. Södra Bergslagen	15,2	18,7	70,7	17	10	61	57,4			
8. Mälar- och Hjälmärlbygden	27,8	9,3	61,0	45	13	46	29,9			
9. Norra Bergslagen	6,5	45,0	78,4	12	6	80	48,5			
10. Kuslänlandet i nedre Norrland	8,2	45,3	80,0	20	7	70	38,9			
11. Kuslänlandet i övre Norrland	4,6	116,3	65,9	9	5	73	58,2			
12. Norra Bergslagen	3,9	111,0	80,9	4	3	89	53,9			
13. Jämtlandska slättbygden	3,2	150,3	74,0	1	1	119	44,8			
14. Fjäll- och moränbygden	0,2	671,3	44,3	1	0,9	53	41,4			
Hela riket	9,2	31,5	57,4	14	6	56	41,4			

lerslätten omkring Kristianstad. Detta område har visserligen en totalareal av endast 404,000 hektar och är den näst minsta av de fjorton landsdelarna, men gynnsamma naturförhållanden ha samverkat till att göra den skånska slättbygden till vårt lands utan jämförelse viktigaste produktionsområde i fråga om jordbruksprodukter. Jordmänen utgöres, med undantag för Kristianstadsslättnens och Ängelholmslättnens sedimentära lera, till allra största delen av moräner, som från den underliggande berggrunden erhållit en hög kalkhalt och därför är mycket bördig. Av hela landsdelen äro omkr. 80% uppodlade, men särskilt i den sydvästra delen har odlingen fortkridit betydligt längre, så att åkerjorden

Nuvarande indelning av jordbrukstatistiken, SCB

Jordbruksstatistiken redovisas för 8 större produktionsområden, se figur 2:

1. Götalands södra slättbygder. Södra Hallandskusten, västra och södra delarna av Skåne samt Kristianstadslätten.
2. Götalands mellanbygder. Centrala Sydska, nordöstra Skåne utom Kristianstad, Blekinges kustbygder, Kalmar län, Öland, Gotland.
3. Götalands norra slättbygder. Dalboslätten i Dalsland, slätterna i Västergötland, slätterna i Östergötland.
4. Svealands slättbygder. Kusten norr om Väneren, Närke, Västmanland, Södermanland, Uppland.
5. Götalands skogsbygder. Småländska höglandet med angränsande områden i Skåne, Halland, Västergötland, Dalsland, Östergötland.
6. Mellersta Sveriges skogsbygder. Skogsområden i Värmland, Närke, Västmanland, Dalarna, Västmanland, Gästrikland.
- 7-8. Nedre och övre Norrland.

Figur 2. Områdesindelningar i jordbruksstatistiken. Ur Jordbruksstatistisk årsbok 2003.

Försöksverksamhetens områdesindelning

Historik

Under 1950-talet indelades landet i försöksområden i ett samarbete mellan Statens jordbruksförsök och Hushållningssällskapen. År 1958 presenterades en karta över Södra Götalands försöksregion i en skrift av Anders Bengtsson och Nils G. Larsson. (Särtryck och småskrifter 112, 1958). Detta område motsvarade Hallands, Malmöhus, Kristianstads, Blekinge, Kalmar och Gotlands län och följde alltså de administrativa gränserna. Följande år utgavs en beskrivning av östra Mellansveriges försöksregion av Anders Bengtsson och Sven Bingsfors (Särtryck och småskrifter nr 121, 1959). Regionen omfattar nuvarande region "F" samt södra delarna av "G". Ytterligare ett exempel kan nämnas, västra Svealands försöksregion beskrevs 1962 (Statens jordbruksförsök, Meddelande nr 128, 1962). Området omfattar ett långsträckt område väster och norr om Vänern, från Dalboslätten till Siljansbygden. Försöksområdena bildades genom att förslag till områdesindelning upprättades av de nämnda författarna. Förslagen granskades sedan av jordbrukskonsulenterna vid hushållningssällskapen.

Indelningen i försöksområden kom att ändras till försöksdistrikt (Södra, Västra, Östra, Norra jordbruksförsöksdistrikten), när försöksverksamheten överfördes från Statens Jordbruksförsök till Lantbrukshögskolan 1962. Jag har inte lyckats hitta någon dokumentation om bakgrunden till hur de 7 regionerna A-G i Sortval bildades. Indelningen är till stor del geografisk-administrativ, men anpassningen till naturliga jordbruksområden är bättre än i de föregående försöksområdena enligt min uppfattning.

Försöksverksamheten under 1960-talet var mycket omfattande och detaljerade anvisningar för försöksutförandet utgavs årligen. År 1967 utkom en skrift från Lantbrukshögskolan; "Planer för Hushållningssällskapens Statsunderstödda Försöksverksamhet på Jordbruksområdet 1967". Denna skrift innehöll en plansamling för försöksuppläggen, t.ex. rutfördelningar, planer för gödslings- ogräs- och sortförsök, mm. I denna upplaga finns dessutom en förteckning över de olika försöksavdelningarna (figur 3). Det kan kanske vara av intresse att veta att avdelningsbeteckningarna fortfarande lever kvar i de s.k. ADB-nummerna på de enskilda försöken, t.ex. börjar sortförsöken på "07", vilket hänför sig till avdelning 7; Försöksavdelningen för öppen växtodling.

Nuvarande indelning

I samma skrift från 1967 finns en beskrivning av den områdesindelning som numera tillämpas i redovisningarna för sortförsöken, t.ex. i Sortval. De ingående naturliga jordbruksområdena (figur 4) är i princip de ursprungliga områdena i Höijers indelning. En karta (figur 5) visar de 9 nuvarande större växtodlingszonerna, varav A-G är de som används i sortsammanställningarna för södra Sverige. I figur 6 finns en karta med beteckningar på de naturliga jordbruksområden, totalt 38, som ingår i växtodlingszonerna A-G. Numera har jordbruksförsöksdistrikten upphört och försöksverksamheten har organiserats i regionala områden; Skåneförsök, Animaliebältet, Gotland, Försök i Väst, Östra Sverige Försöken och Sveaförsöken. Detta har föranlett en diskussion av områdesindelningen.

I. INLEDNING

Jordbruksförsöksverksamheten omhänderhas vid Lantbrukshögskolan av 8 försöksavdelningar, fördelade på tre institutioner, nämligen institutionen för lantbrukets hydroteknik, institutionen för växtnäringsslära och jordbearbetning samt institutionen för växtodling. De med statsmedel helt bekostade försöken kallas *riksförsök* (betecknas R), medan hushållningssällskapens statsunderstödda försök benämnes *länsförsök* (betecknas L). Denna plansamling innehåller planer för länsförsöken.

Försöksplanerna numreras enligt följande system:

- 1- Försöksavdelningen för lantbrukets hydroteknik
- 2- Försöksavdelningen för jordbearbetning
- 3- Försöksavdelningen för växtnäringsslära
- 4- Försöksavdelningen för växtföljder
- 5- Försöksavdelningen för ogräs
- 6- Försöksavdelningen för sluten växtodling
- 7- Försöksavdelningen för öppen växtodling
- 8- Försöksavdelningen för norrländsk växtodling

Numret för försöksavdelningen följes av två, tre eller fyra siffror. Dessa betecknar försöksuppgiften. Sålunda innebär plan L 5-304 ett länsförsök vid försöksavdelningen för ogräs, i vilket olika kemiska medel prövas i höstsäd, medan L 3-2500 innebär ett växtnäringförsök med kväve.

Allmänna anvisningar beträffande anläggning, skötsel och skörd av försök återfinnes i *Handbok för jordbruksförsök*. De viktigaste föreskrifterna lämnas dessutom i kapitlen II-IV i denna plansamling. *Vilka* åtgärder, anteckningar och provtagningar som skall göras i länsförsöken återfinnes i denna plansamling.

Asterisk (*) vid ett plannummer anger för fastliggande försök att nyanläggning av försök ej skall ske och för ettåriga försök att utläggning endast skall ske för nödvändig komplettering av redan befintligt material.

Figur 3. Försöksavdelningar vid Lantbrukshögskolan 1967. Faksimil ur "Planer för Hushållningssällskapens statsunderstödda försöksverksamhet på jordbruksområdet, 1967".

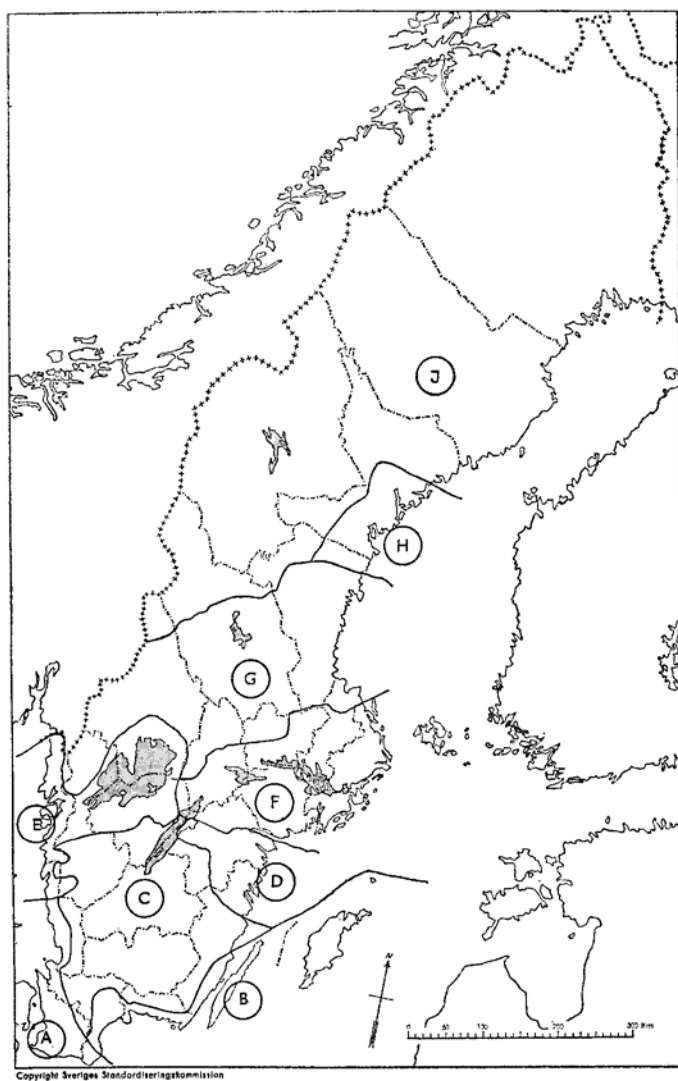
II. OMRÅDESINDELNING

På motstående sida anges den områdesindelning, som tillämpas i planerna för sortförsöken och de växtodlingstekniska försöken. Områdena har erhållits genom en gruppindelning av de naturliga jordbruksområden, i vilka landet indelades på 1950-talet av Statens jordbruksförsök och hushållningssällskapen. *Liksom tidigare skall på fältkortet anges numret för det naturliga jordbruksområdet.*

De olika områdena omfattar följande naturliga jordbruksområden:

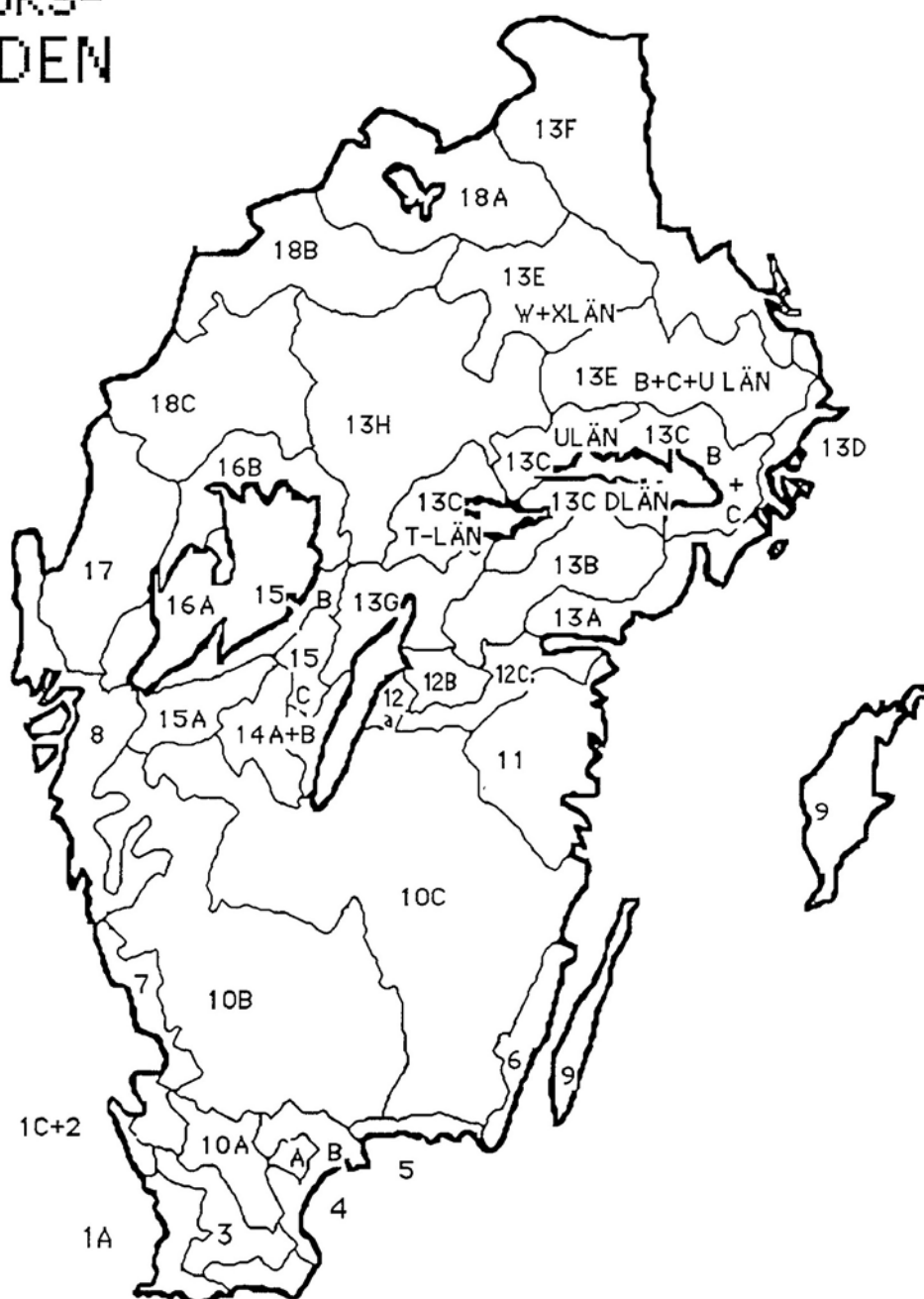
Område (enligt kartan)	Naturligt jordbruksområde
A	1-3, 7
B	4-6, 9
C	10, 14
D	11, 12
E	8, 15, 16
F	13 (a-d; e, delvis; g)
G	13 (e, delvis; f, h), 17, 18
H	19
I	20-23

Figur 4. Områdesindelning. Fördelning av naturliga jordbruksområden på storområden A-G. Faksimil ur "Planer för Hushållningssällskapens statsunderstödda försöksverksamhet på jordbruksområdet, 1967".

Figur 5. Karta över områdena A-I. Faksimil ur "Planer för Hushållningssällskapens statsunderstödda försöksverksamhet på jordbruksområdet, 1967".

JORDBRUKS- OMRÅDEN

Figur 6. Karta med benämningar på de naturliga jordbruksområdena som ingår i Sortvals A-G. Efter Höijer, 1921.

Samordnad odlingsvärdesprovning i Norden

En utredning om möjligheterna att samordna sortprovningen i Norden gjordes på 1980-talet av en arbetsgrupp inom Samnordisk Planteförädling. (Nordiska Ministerrådet, 1986). I denna skrift finns bl.a. de svenska växtodlingszonerna A-I beskrivna. Här påpekas att överensstämmelsen mellan växtodlingszoner och naturgeografiska regioner är stor. Övriga zoner i Norden finns också beskrivna. Man har försökt identifiera gemensamma

växtodlingszoner i Norden bl.a. genom att redovisa temperatursummorna för olika platser och jämföra sorter som odlats i Danmark, Norge, Sverige och Finland. Urvalet av gemensamma sorter var begränsat, vilket gav ett ofullständigt underlag för lantbruksväxterna. I skriften finns ett förslag till en samnordisk växtatlas för trädgårdsväxterna, men en motsvarande indelning för lantbruksväxterna saknas.

Statistiska Centralbyråns skördeområden

I samband med att Statistiska Centralbyrån (SCB) utvecklade metoder för skördeuppskattningar, främst som underlag för skördeskadeskyddet, indelades landet på 1960-talet i skördeområden (SKO). Dessa områden är mer homogena än de naturliga jordbruksområdena med avseende framförallt på skördens variation från år till år. Områdesindelningen har fortlöpande setts över. Därvid har största möjliga homogenitet eftersträvat beträffande skördeavkastningen. Dessutom har hänsyn tagits till klimat, jordart, topografi och odlingsinriktning. Antalet skördeområden var ursprungligen 420, men har minskat till 106 sedan 1989. (Jordbruksstatistisk årsbok 2003).

Växtzoner för trädgårdsväxter

För trädgårdsväxterna finns en karta med indelning i växtzoner. (Riksförbundet Svensk Trädgård). Kartan får inte återges utan tillstånd, men kan ses på: <http://www.tradgard.org/>. Denna zonkarta, eller växtatlas, utgavs första gången 1910 av Sveriges Pomologiska Förening. Den byggde på rent meteorologiska observationer och omfattade fyra klimatzoner och avser förutsättningar för fruktträdsodling. Kartan omarbetades flera gånger utifrån praktiska erfarenheter av fruktodling. Indelningen avser numera de vedartade trädgårdsväxternas härdighet (fruktträd, prydnadsträd och buskar), däremot inte härdigheten för perenner eller den vilda florans och lantbruksväxternas utbredning. Antalet zoner har utvidgats till 8 zoner. Definitionen på växtzon bygger främst på antalet frostdagar per år och medeltemperaturen i januari och tar alltså inte hänsyn till bl.a. nederbörd, snötäcke eller jordart.

Växtzonerna påminner delvis om indelningen i jordbruksområden. I Norrland är växtzonerna parallella med kustlinjen, på samma sätt som Högboms indelning av jordbruksområdena 1902. I södra Sverige påminner växtzonerna mer om den nuvarande indelningen av jordbruksområdena.

Jämförelser mellan olika indelningssätt

Exempel

- Försöken med vörraps har visat skillnader mellan resultaten från Örebro och Södermanlands län. Denna skillnad utjämnas när man redovisar alla resultat i område F.

- Höstvetesorterna ger olika resultat beroende på att utvintringen växlar på olika platser. I område A utvintrar en del sorter oftare i södra Halland eller i Ängelholmstrakten än på

Söderslätt eller Österlen. År 2004 var utvintringen emellertid större på Österlen än vid Ängelholm och i södra Halland. Det finns också skillnader mellan mer avlägsna områden. År 1996 utvintrade höstvetet i västra Götaland, medan de skånska försöken skyddades av ett snötäcke. År 1997 var väderleksförhållandena de omvända, med snö i Västergötland och barmark och kraftig utvintring i Skåne. En liknande, om än inte lika uttalad situation, uppstod 2003.

- Vänerkusten ingår i område E i Sortval. Närheten till stora vattenområden minskar påfrestningarna under vintern. Vänerkusten i område E liknar indelningen i trädgårdsväxternas växtzoner, och ger ett homogent intryck. Emellertid utsätts kusten i Värmland för kalla nordliga vindar i större utsträckning än den södra Vänerkusten i Västergötland. Värmlandskusten räknas i SCB till samma område som område F, dvs. Mälardalen i Sortval.

- Höstrapsen redovisas av Svensk Raps med område D och E sammanslagna. Detta motsvaras av SCB: s produktionsområde 3, Götalands norra slättbygder. Sammanslagningen av D och E av Svensk Raps är främst föranledd av att det är få försök i respektive område. När försöksantalet minskar är man tvungen att redovisa i större områden. Nackdelen är att resultaten blir mer utslätade och mindre detaljerade.

- Sortegenskaperna, t.ex. stråstyrka, redovisas som ett medeltal för den senaste femårsperioden. Om denna period har varit relativt torr, blir det små skillnader i stråstyrka mellan sorterna. Potentiellt stråsvaga sorter kan inte identifieras. Man bör kanske redovisa stråstyrkan enbart från år då påfrestningarna varit stora. Nackdelen är att en del sorter inte har provats under regniga år. Samma resonemang gäller för övervintrande grödor, där vi i Sortval i en del upplagor därför har särredovisat år med kraftig utvintring. Även falltalet har redovisats årsvis.

Diskussion

Det är uppenbart att det finns olika möjligheter att indela landet vid redovisningar av försöksresultat. Under årens lopp har indelningssättet också förändrats, och indelningen i Sortval är inte den enda som förekommer. Det är alltså fullt möjligt att diskutera och ändra indelningssättet. En ändring av områdesindelningen gör dock att historiska jämförelser försvåras.

Man kan generellt säga att det inte går att dra gränser som alltid är rättvisande, speciellt inte över en längre tidsperiod. Snötäcket kan växla i olika områden, nederbörden växlar, mm. Indelningen i områden borde egentligen göras årsvis med tanke på växlingar i den årsvisa väderleken. Man kan också diskutera om olika indelningar skall göras för övervintrande eller vårsådda annueller.

Områdesindelningarna är som nämnts en kompromiss mellan naturliga produktionsförhållanden och geografiska, administrativa eller pedagogiska hänsynstaganden. Indelningarna har ändrats under årens lopp. Höijer hade t.ex. ett område benämnt västra Götalands slättbygder (område 2) och som täckte västkusten från Laholm i söder till Siljansbygden i norr. Detta förefaller i våra ögon som ett alltför vidsträckt och inhomogent område. Emellertid finns det nutida exempel på att utvintringen av höstvetesorterna i södra Halland påminner om utvintringen i Västergötland eller södra Värmland.

I allmänhet kan man få ett intryck av att SCB:s indelning är mer anpassad till de naturliga områdena, t.ex. är sydvästra Skåne och Kristianstadsslätten samredovisade, medan områdena för samma landsdel i Sortval är särredovisade. Detsamma gäller slätterna i norra Götaland, som samredovisas av SCB, men särredovisas av Sortval. Sortval har i större utsträckning påverkats av geografiska/pedagogiska orsaker.

Redovisningen i Sortval sker för det aktuella året och för den senaste femårsperioden. Man kan ifrågasätta om det är möjligt att göra flerårssammanställningar på grund av sorternas samspelseffekter med olika årsmånar. Sorter som endast provats under år med milda vintrar får bättre resultat än de som provats även under kalla vintrar. Lokalklimatet kan ha en stor inverkan, liksom förfrukt, näringsstatus och jordbearbetning, faktorer som alla kan göra att näraliggande gårdar/försöksplatser kan få helt olika resultat på avkastning, övervintring, stråstyrka, mm..

För att få en så rättvis provning och redovisning som möjligt, måste man i princip prova samtliga sorter i alla försök, (och egentligen i alla naturliga jordbruksområden eller helst på varje fält), vilket helt uppenbart är för kostsamt. Den mest oantastliga informationen, för att eliminera samspelseffekter, är förmodligen att redovisa resultaten som årsvisa sammanställningar. Detta görs till viss del i Sortval, som redovisar avkastningen i två storområden, A-C respektive D-G. Man kan tänka sig att på samma sätt redovisa en del starkt årsbundna sortegenskaper, som övervintring, stråstyrka, sjukdomsangrepp, falltal. Risken är dock att informationen blir svåröverskådlig.

Som påpekades i Grundbergs redogörelse, finns det ingen utförlig redovisning av Höijer om hur de naturliga jordbruksområdena grupperades. Höijer utgick från de geologiska kartorna, men det saknas information om hur anpassningen gjordes till klimat och topografi. Det är möjligt att man med hjälp av ny kunskap och metodik kan utarbeta en bättre anpassning, t.ex. med hjälp av temperatursummor, vegetationsperiodens längd, mm. Man kan inte heller bortse från pedagogiska aspekter, t.ex. att lokalt anpassad information upplevs som mer relevant än information som hämtas från mer avlägsna områden. Kan man välja sorter på Kristianstadsslätten med resultat från Söderslätt och är det möjligt att bestämma sitt sortval i Västergötland från försöken i Östergötland, dvs. använda SCB:s indelning?

Med tanke på hur starkt lokalklimat och årets väderlek påverkar de enskilda försöksresultaten, är det svårt att tänka sig att det går att göra en optimal indelning, som under en längre tidsperiod kan ge ett rättvisande resultat. Emellertid kan man med kännedom om sin gårds lokala förutsättningar, även försöka utnyttja de årsvisa resultaten från andra områden. Har man t.ex. problem med övervintringen av höstvete i Skåne, kan man ta del av resultaten från mera nordliga områden. Odlar man sitt vete i en gynnad trakt i Östergötland, kan man ta del av de skånska försöken.

Referenser och informationskällor

- Grundberg, O. 1965. *Områdesindelningar för Jordbrukstatistiskt bruk*. Stencil. Statistiska Centralbyrån.
- Höijer, E. 1921. *Sveriges uppdelning på naturliga jordbruksområden*. Särtryck ur Statsvetenskaplig Tidskrift.
- Statistiska Centralbyrån. Jordbruksstatistisk årsbok 2003.
- Bengtsson, A. & Larsson, N. G. 1958. Särtryck och småskrifter 112. Kungl. Lantbrukshögskolan och Statens Lantbruksförsök. Statens Jordbruksförsök.
- Bengtsson, A. & Bingefors, S. 1959. Särtryck och småskrifter nr 121. Kungl. Lantbrukshögskolan och Statens Lantbruksförsök. Statens Jordbruksförsök.
- Bengtsson, A. & Persson, P-J. 1962. Meddelande nr 128. Statens Jordbruksförsök. Planer för Hushållningssällskapens Statsunderstödda Försöksverksamhet på Jordbruksområdet 1967. Lantbrukshögskolan.
- Samnordisk Planteförädling. Nordiska Ministerrådet 1986.
- Larsson, S., Hagman, J., Börjesdotter, D. 2004. *Stråsäd, Trindsäd, Oljeväxter, Potatis*. SLU Uppsala.
- Fältforskningenheten vid SLU. www.ffe.slu.se
- Svensk Raps, www.svenskraps.com
- Riksförbundet Svensk Trädgård. <http://www.tradgard.org/>

Aktuellt från institutionen för Växtproduktionsekologi

Nr 1. Larsson, S. (2006). Sveriges jordbruksområden. En redovisning av jordbruksområden och växtzoner i svenskt jord- och trädgårdsbruk

